

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се подaje у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Бориславу М. Миленковићу, писару друге класе начелства округа крагујевачког, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ П.

Па и онда, када инцидент може бити предмет решавања и административне и судске власти, десиће се често да ће заинтересовани појединац морати ићи пред прву од те две власти. Узмимо, да то покажемо, пропис из § 466. грађ. суд. пост., став први. По њему, полицијска власт је дужна да позове дужника да сам означи ствари које ће се пописати, и тек ако дужник не би хтео учинити употребу од тога права, власт ће сама одредити добра за продају, пописујући прво покретне а затим непокретне ствари.²⁹⁾ Ако полицијска власт уради противно овој одредби и. на пример, попише добра дужникова по свим нахођењу, не позивајући овога да он сам означи ствари које жели да се у попис узму, дужник се може против таквог поступка извршног органа жалити вишој административној власти која ће попис поништити и наредити нижем органу да изврши други попис, саобразно §-у 466. први став грађ. суд. пост.. Дужник може, истина, не усвојити овај пут, већ пусти-

ти да полиција пописана добра прода, па се, затим, жалити суду, на основу §. 501. грађ. суд. пост., против неуредности продаје. Али, зар онај први пут није бржи и бољи за дужника? Свакако да јесте, нарочито ако је дужник лишен материјалнога држања пописаних ствари (§ 466. б. први став грађ. суд. пост.), које он жели сачувати од продаје. Административним путем он ће пре изгубљено држање пописаних добара повратити. Што је, пак, сигурно то је да је тај пут једини који дужнику остаје, када су пописане ствари покретне, пошто, у начелу, продаја покретних добара не подлежи уништају, ма она била и неуредна.³⁰⁾ Можемо још навести и § 472. грађ. суд. пост., где је, за ослобођење од пописа добара која се по том §-у не могу узети у попис (les biens insaisissables, die unpfländbare Sachen), административни пут, такође, више за препоруку, у колико је, наравно, реч о брзини и материјалним интересима дужниковим, а не о правним гаранцијама, са кога гледишта, разуме се, судска власт је изнад административне. Дакле, с једне стране, тај пут, пут административни, не показује се, са реченога гледишта, много сигуран, а, с друге стране, интереси његови налажу му да баш њим пође.³¹⁾

³⁰⁾ Кажемо: у начелу, јер § 506. грађ. суд. пост. вели да се и јавна продаја покретних ствари може уништити „ако би било злоупотребљена и непоштења од стране извршитеља и купца ствари.“

³¹⁾ Да прибележимо овде ово интересантно питање: у току процедуре извршења а пре продаје, дужник или друго које заинтересовано лице покуша је да, административним путем, исправи неку погрешку извршне власти због које закон допушта уништај продаје, па у томе није успело. Када је предмет дође пре суд који има да реши о уредности продаје, да ли овај може, на тражење заинтересованих, узимати у претрес и оцену питање које је једном, пре продаје, код власти административне расправљено? Ми мислимо да треба одговорити негативно: суд не може уништити продају, ма да, по његовом нахођењу, има, противно одлуци административне власти, места. Прецизније: он је не може оборити по оном основу који је већ био предмет одлуке власти административне. Јер када је, за неки спор, законодавац две власти огласио за надлежне, — као што је овде случај — онда, по праву *non bis in idem*, не може се тај спор више расправљати, чим је код једне од тих двеју власти окончан.

Али, осим ових досадашњих недостатака нашега система односно власти надлежне за извршење грађанских отлука судских, тај систем има и ту велику махну што он административној власти, која, по правном образовању и спреми својих органа, на сваки начин не стоји на равни ноzi са судовима, даје да расправља врло деликатна питања из области приватнога права. Ми ћемо се, у потврду тога, задржати само на одредби §. 466., став трећи и четврти, грађ. суд. пост. (Замена од 7. маја 1868. и допуна од 17. јула 1898.).

Овде се говори о дужности извршне власти, у случају да се, приликом пописа, појави питање о својини неког добра чији се попис тражи. Тада, ако је то добро у државини дужниковој, полицијска власт ће га узети у попис, и поред тога што се, као његов господар, појављује неко друго лице а не дужник. Ово на основу онога правила да државина претпоставља својину (§§ 201. и 202. грађ. зак.). Само извршна власт је дужна, ако заинтересовани поверилац не би признао тврђење дужниково и пријављенога господара, да је пописана ствар овога последњега, издати „решење пријављеном господару, да у року од 15 дана тужбу поднесе дотичном суду, где ће право своје на пописане ствари доказати, а уверење извршној власти поднети, да је заиста у одређеном року тужбу суду поднео. Ако онај, који се пријавио као господар ствари, у одређеном року то не учини извршна ће власт, кад рок истече, ствари оне продати као дужникове.“

Напротив, „кад је случај да се покретна ствар, која је за обезбеду означена, налази у државини самог овог појављеног господара; као и кад код непокретности појављени господар за доказ своје својине поднесе тапију, извршну судску пресуду, поравнање пред судом које се по закону равна извршној пресуди или другу коју пуноважну јавну исправу — власт ће упутити на парницу повериоца, који ово право својине оспорава.“

²⁹⁾ О попису, I., стр. 31. а 36..

Као што се види, решење питања: да ли ће власт дотичну ствар узети у попис и пријављеног господара упутити на парницу, или је, пак, неће пописивати већ на суд упутити повериоца, зависи од тога, да ли је, по одредбама грађ. законика, дужник или пријављени господар држалац те ствари.

Дакле, овде полицијска власт има да расправља једно од најтежих питања из сфере приватног права, питање о државини, питање које толико посла и данас задаје и ауторима и судијама.

Можемо рећи слободно, да ни у једној партији грађанског права не постоје у тој мери дискусије и контрверсе колико у партији о државини. На првом месту и сада се још дебатује о самој природи државине. Је ли то факат или право? Нема, можда, бољег правника који се том тешкоћом није бавио. Нека су овде поменути само најпознатији: Savigny, Gans, Puchta, Rudorff, Sintenis, Lenz, Jhering, Windscheid, Baron, Brinz, Bruns, Zrodowski, Stubenrauch, Randa, Thibaut, Pothier, Aubry et Rau, Blondeau, Baudry - Lacantinerie, Accarias и т. д.³²⁾

Државину треба, и по природи њеној и по њеним дејствима, разликовати од детенције. Али и овде има једно питање код кога не постоји једнодушност. Треба ли и детенцију заштитити, као и државину, интердиктима? У римском праву детенција није могла бити предмет интердиктата. Исто је тако и у француском праву, бар односно државинске тужбе la complainte (то је интердикат retinendae possessionis). Што се тиче државинске тужбе која се зове la réintégrande (интердикат recuperandae possessionis)³³⁾, аутори мисле да се њоме могу послужити и детентори који би били силом лишени добра, предмета њихове детенције.³⁴⁾ У аустријском праву, државинске тужбе везане су само за државину а не и за детенцију, било да је реч о тужби којом се државина заштићује против самовласног узнемиравања (Besitzstörungsklage) било о тужби која се држаоцу даје у случају

³²⁾ У нашој правној литератури имамо ове валане радове о државини: Г. Гершића, *Природа државине и основа њене правне заштите*. Београд, 1885.; и А. Ђорђевића, *Систем приватног (грађанског) права. Државина*. Београд, 1903.. Ми смо се, у неколико, занимали овим питањем (поименце о преносу државине код наслеђа) у својој расправи: *О правном карактеру удовичког ужитка и о његовом упису*, Београд, 1904..

³³⁾ У нашем законодавству посесорне тужбе постоје само код непокретних добара; мислило се да није корисно да се, код покретних добара, организује нарочита дискусија о посесији, независно од својине*. В. Lacantinerie et A. Tissier, *De la prescription*, p. 154. Осим горње две државинске тужбе постоји, у француском праву, још једна: la dénonciation de nouvel oeuvre (тужба ради обуставе грађевинских радова). Ове посесорне тужбе, у том праву, предвиђа закон од 25. маја 1838. (по н. к.) који има за наслове: „Loi sur les justices de paix“ (закон о кантоналном правосудју). Чл. 6. тач. 1. тога закона вели: „Cantonale судија је надлежан, под контролом више судске власти (à charge d'appel) . . . за des dénonciations de nouvel oeuvre, complaints, actions en réintégrande“. У истој одредби се додаје, „et autres actions possessoires“ (и за остале посесорне тужбе), и ако се, осим наведених трију државинских тужби, не могу друге предвидети. Bonfils, *Traité élémentaire d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure*, Premier semestre, p. 73.

³⁴⁾ Bonfils, *op. cit.*, I, p. 79.

самовласног лишења државине (Besitzentsetzungsklage).³⁵⁾ Немачки грађ. законик овде је, еманципујући се од римског права,³⁶⁾ стао на ново гледиште: он даје заштиту, против самовлашћа, не само државини (Das Besitz) већи и детенцији (Die Jnhabung). У овом последњем случају детентор се назива der unmittelbare Besitzer (непосредни држалац) а онај у име кога он држи der mittelbare Besitzer (посредни држалац). По одредбама грађанског законика о државини (§§ 854. à 872.) и прва и друга државина су заштићене државинским тужбама.³⁷⁾ Немачки законодавац жели да се, ради економских интереса, окружи правним гаранцијама свако фактичко држање, па ма ово и немало карактер државине. На тај начин н. пр. закупац је обезбеђен државинским тужбама чак и наспрам самога господара закупљеног добра. Немачки грађански законик, у чувеној дискусији односно основа заштите државине, стао је на гледиште Stahl-ово по коме је основ заштити државинској у привредној вредности државине.³⁸⁾ Jhering је ту теорију комбатировао тиме што је она водила томе резултату да се заштита призна и детенцији, приговор који отпада, чим се, као што је то урадио немачки законодавац, и детенција загарантује интердиктима. (настаје се)

Живојин М. Перић.

ПОЛИЦИЈСКИ ЧИНОВНИЦИ

и

Пројект закона о чиновницима грађанског реда.

(НАСТАВАК)

То опште начело било би и у овом случају потиснуто, и то, готово искључиво у полицијској струци. А зашто? Само зато, да би се у опште омогућило полицијској служби довољно особља; само зато, што се с разлогом мора веровати, да чиновници осталих струка не ће ни помишљати на прелаз у службу такве полиције, у којој је лака могућност за губитак службе, главно обележје њене законске организације. А кад се већ у то мора да верује с разлогом, онда је тако

³⁵⁾ В. Stubenrauch, *Commentar zum allgemeinen oesterreichischen bürgerlichen G. setzbuche*, B. I, S. 422. und 423; Rušnov, *Tumač Občemu avstrijskomu gradjanskomu zakoniku* k. I. стр. 450.; А. Ђорђевић, *Државина*, стр. 100. и 101..

³⁶⁾ У панлектном праву било је дискутовано питање: ко има право на тужбу звана Die Spolienklage (тужба за повраћај олузете државине). Још је Durantis ову тужбу давао простом детентору. Ол Савиња-а, а на основу римског права, та се тужба одрицала детенторима.

Најзад било је и средње мишљење по коме се Die Spolienklage гарантовала само оним детенторима који су детенцију имали у свом сопственом интересу, као н. пр. закупици. Dernburg, *Das bürgerliche Recht des deutschen Reichs und Preussens*, Dritter Band. (Sachenrecht), S. 78.

³⁷⁾ М. V. G. Scherer, *Principales différences entre le code Napoléon (1804) et le code Guillaume II (1900)*, p. 74; Barre-Hartmann, *Le code civil français et le code civil allemand comparés entre eux*, p. 40; Dernburg, *op. cit.*, III, p. 79.

³⁸⁾ А. Ђорђевић, *op. cit.*, стр. 123. и 124..

исто разложно потражити каква год излаза из једне ситуације, која би могла остати сасвим без потребних кандидата за полицијске старешине. И да се тај излаз створи, онда је, наравно, веома потребно пореметити поред већ поремећеног начела сталности, још и начело поступности, па пустити, да се са сокака може доћи и на овакве положаје, под изговором неке нарочито истакнуте спреме. А да би се и појам тако истакнуте спреме свео на сасвим негативни појам, требало је да се жртвује још и треће основно начело, којом се обележава израђени пројекат закона о чиновницима грађанског реда, а на име: начело школских квалификација и положеног државног испита. Јер, икаква лица са сокака, не само, што без оваква обзира на поступност, која вреди за чиновнике, могу на једанпут да ускоче на највеће положаје у административној служби, него се она, изузетно од осталих, ослобађају и државних испита. А да би ово негирање начела квалификације било још доследније, у пројекту је превидијено, да таква лица више положаје у административној служби могу заузимати чак и без обзира на школске квалификације у опште.

Овако привилегован положај тих лица, мучно, да ће се у ма којој другој струци остати, као у полицијској. Шта више ми мислимо, да ће се ова опасна и начелна аномалија искључиво у тој струци и практиковати, ако се и у колико не би законом о њеној организацији та опасност отклонила, или бар довољно ублажила.

Ови наводи показују, колико се много греша и како наступа читав низ недоследности у извођењу главних начела, кад се од њега хоће да одступа. У нас се често доносе закони са знагним поремећајима главних принципа, на основу којих је закон израђен. Али због тога се у нашем законодавству врло често опажа, како није на систематској основи израђен, како његова практика показује аномалије и у опште недоследности, које су допринеле, да се начелна, главна мисао закона компромитује, и да се због тога тога у пракци закон покаже као нецелиходан. На што такве аномалије уносити и у пројект овако важног закона? Није ли било довољно искуства, да се принцип свети увек, кад год је он на једној безразложној основи оштећен; кад год његова модификација није израз прилика и потреба дотичне земље, него израз произвољног схватања или нарочите тенденције, која се принципом нема ничег заједничког. У дојаконшним наводима показали смо, да се одступањем од начела сталности за полицијске чиновнике вређа не само принцип сталности чиновника у државној служби, него само зато, да би се то одступање извело, да се облигатно морају вређати и остала два главна принципа, која дају битно обележје новом пројекту, а на име: принцип поступности и принцип чиновничке квалификације. И што је главно, та се повреда односи на најмногбројнији и скоро најважнији део чиновника у земљи.

Међутим, све те аномалије нису потребне, кад се оно зајемчи и у корист полицијског чиновничког особља. У том

случају и начело поступности и начело квалификације не ће бити ни мало оштећени. А с обзиром на нарочити јавни интерес, да оба та начела буду највише очувана у оној струци, где су она најпотребнија, доследна примена начела сталности била би од благотворних последица; јер се баш за ту струку захтева не само пространа — нарочита спрема, дакле јака квалификација, него још и искуство, па да може дати оне јавне користи, које су њеној великој и тако пространој надлежности намењене.

Да покушамо, да ово и докажемо. Кад је и старешинама полицијских надлежстава загарантована сталност, ми не знамо за што би се клонили полицијске струке чиновници осталих грана администрације, па чак и елементи, који би се могли понудити и с највише компетенце и као најближи полицијском фаху — чиновници судске струке. И ако судско особље, већ и због нарочитих прерогатива, које му даје судска, уставом зајемчена независност, нема разлога да мења свој положај, већ, као и иначе материјално добро ситуирано, има разлога да промену положаја избегава, могло би са лакоом решеношћу напустити судијску службу и прећи у полицијску. У овом односу могло би се још очекивати, да би баш судски чиновници јачег духа — амбициозни и спремнији људи, немајући шта да ризикују ни у положају полицијског чиновника, нашли довољно разлога да напусте судијски положај, и да се одаду тешком, али деликатном позиву полицијског чиновника. Овакав мотив био би још и појачан изгледима боље каријере, у колико се с разлогом може претпостављати, да би чиновник иницијативу, коју у судској струци, у начелу, није имао, могао на овом највише иницијаторском пољу истаћи у мери, која је довољна да манифестује његове евентуалне способности и користи за јавну службу. Амбиција фаха нигде нема толико јаке и стварне погодбе за развијање и оправдану конкуренцију, колико у служби полицијске власти. Зашто и у корист државе и чиновника не би давали довољно маха, да се амбиција, на основици и уз поуздано јемство јаке спреме, може довољно пространо кретати?

Али није последица такве сталности само то, што би се на једној, реално зајемченој основи, обезбедио довољно јак елемент полицијској служби, на место најгорег елемента, који би био могућан онда, кад се начело сталности, изузетно од осталих чиновника, не би распрострло и на полицијске чиновнике. Начелом сталности постиже се уједно и оно, што највише желе присталице противног гледишта, а на име: могућност, да се старешинско и у опште истакнутије полицијско особље лако замени другим особљем, и у колико би то било потребно из политичких разлога, на које се готово искључиво позивају они, који су противни начелу сталности за полицијско особље. Ми смо већ објаснили, да би се чиновништво у опште, па чак и оно, за које би се иначе и најмање очекивало, радо прихватило полицијског позива, не само из строго моралних разлога, што има да-

леко пространију могућност да истакне и развије своју иницијативу, него и из разлога, који су за њ, у већини случајева, претежнији, из разлога строго материјалних; јер зна, да преласком у полицијску струку не само нема шта да ризикује, него, с обзиром на плате старешинских полицијских положаја, да такав прелаз може сматрати још и као материјалну награду. А кад то стоји, онда, за сваки режим, стоји увек похвална могућност, да ће наћи довољно кандидата из осталих грана административне службе за полицијске старешинске положаје, и да ће самим тим имати довољно места за премештај оних, који су се у полицијској служби затекли, у колико налази, да их треба мењати.

Овакво смењивање полицијских старешина, спровођено увек на основици начела сталности, не може бити штетно, или бар не у оној мери, која би била у изгледу онда, кад би се на противној основи вршила; а шта је главно, тада у опште и не постоји потреба, да се газе још и друга тако исто важна начела, која треба да буду спроведена у закону у чиновницима грађанског реда, начела: квалификације а поступности. Тада нема бојазни за оскудицу кандидата, па самим тим нема потребе, да се за највиша, искључиво за старешинска места у полицијској служби, узимају људи са сокака, па и то, са свима могућим моралним штетним унижавањима државе, да та места могу добити без икаква обзира на квалификације које имају. Тада је државној служби у полицијској струци обезбеђен одличан чиновнички кадар увек; а тој струци, по превасходству треба давати само одлично, или управо најбоље особље!

У осталом, ако би, ипак, било неке превентивне ограде за уобичајено тако несрећно и опасно пречишћавање полицијског особља, та би се ограда јављала одиста као резултат начела огарантоване сталности, али не са штетним, него са врло корисним последицама. Треба се једном ослободити заблуде, да је полицијски чиновник морално неисправан и човек и чиновник самим тим, што он не припада извесној политичкој странци. Треба се једном, у интересу земље навикнути, да полицијски чиновник може да буде, па у ствари и јесте толико исто поштен и човек и чиновник, као и остали, па често и бољи него остали. Партијска карта није и не може да буде критеријум за службу исправност, подобност и у опште за квалификацију чиновника у опште, па ни полицијских. Навикнимо се, да у њима гледамо синове ове земље, а не том чиновнике; али тако исто као што су и остали, и да у њима гледамо још и један морални плус онда, кад своју службу с успехом врше; јер је њихов позив интимније везан за јавне интересе; опаснији и тежи, него многи други. Ако и док се редовним путем не утврди, да је морално неисправан, зашто га подцењивати; зашто му не признати све одлике једног ваљаног српског чиновника? Партијска политика дугог броја година абсорбовала је ауторитет власти као жртву партијске тенденције, и самим тим свела ауторитет

полицијских чиновника, у првом реду, на ниво човека без власти и значаја. Тај се факат љуто осветио држави. Реституција ауторитета власти у Србији, то је први и неодољиви услов за даље напредовање ове земље, као правне државе; а код оваквог ауторитета полицијске власти, какав је у нас, и какав је за дуги низ година добио смисао традиције, у првом реду мора се радити на јачању ауторитета те власти. Ово тим пре, што то, и интерес и појам и важност њене службе задаје захтева. Она је у ствари, с обзиром на њену закониту надлежност, и најпреча и најважнија власт, она изражава не само сву политику, но у вези с њом и право у оном делу, у коме оно најинтимније и најинтензивније интересује народ. У тој, дакле, власти с правом треба да је садржај најопредељенији појам ауторитета власти у опште у нашој земљи. Па ипак ту власт, као да не жели нико да цени. Њу хоће да критикују и звани и незвани; па, шта је чудно, њој се и у облику једног формалног пројекта не ће да призна ауторитет и јавни интерес, који је за тај ауторитет везан. Као да је негирање тога ауторитета постало нека врста принципа, обавезног и за саму интелигенцију Србије! Ми категорички тврдимо, да је таква појава права опасност за даљи развој нашега државног права! Ми жалимо, што се још у том стадијуму несрећне државно-правне квалификације налазимо!

(свршиће се)

Милутин А. Поповић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

први део

досадашњи међународни конгреси

1. Казнени заводи нису у сва времена били предмет оваквог и оволиког претресања и проучавања. До краја XVIII столећа о њима се готово није ни говорило. Ово је са свим објашњиво, кад се само узме у обзир, шта је и каква је била казна лишењем слободе готово све до најновијих времена. Развој казних завода иде напредо с развојем Кривичног Права. Тако све док се Кривично Право заснивало на освети богова и људи за извршено кривично дело, или док се сматрало да му је једини циљ, да заштити друштво од правних повреда и да повређеноме да накнаде, не обзирајући се ни мало при томе на самог злочинца, догле су као казне употребљавана таква средства којима је уништаван живот осуђеног, или којима је био излаган телесном или душевном мучењу. Према оваквом схватању Кривичног Права казна лишењем слободе могла се употребити као самостална казна само тако, ако се њоме могао постићи један од постављених циљева, иначе је она изостајала и уступала место другим казнама, помоћу којих се и брже и лакше постизао циљ, који се имао казном постићи. Затвор је међутим у нај-

више случајева служио као место, на коме ће се осуђени држати и чувати до извршења казне на коју је осуђен.

Непознавање суштине казне, као и нејасност о томе, шта је њен циљ, довело је дотле, да се доводила у казни завод како лица која су опасна по друштво, тако и лица која су била непогодна за поједине власнике. Тако су под један кров затварани и оптужени и осуђени, злочинци и дужници, умоболни и просјаци, скитнице и сирочад. Овакво стање казних завода било је још и у другој половини XVIII столећа, што се најбоље види из појединих описа из тога времена. Тако су н. пр. енглески затвори, по тим описима, уски, ниски, без довољно светлости и ваздуха; многи су у самим подрумима, који су влажни, а често пута се у њима налази и воде по неколико сантиметара. У затворима су помешани и људи и жене, дужници, оптужени, осуђени, и најокорелији злочинци поред случајних злочинаца. Храна се састојала само из хлеба, који је био рђав, и воде, које или није било довољно или је смрдела. Постеље су у затворима реткост, чак се ни слама није увек давала. Одаје се зими не ложе; али се у сваком заводу налази по једна продавница, коју држе стражари, и ко има новаца, може купити шта хоће, наравно по врло велику цену; ту се пије и пева дубоко у ноћ. Затворени дужници доводе са собом и своје жене и децу или чак и јавне жене тако, да је често број ових гостију већи од броја осуђеника. Сем осуђеника у затворима се налазе идиоти и умоболни, који слежу на увесељење осуђеницима и њиховим гостима. Стражари не улазе у одаје по целу годину; ту службу врше обично најгори људи, који су рђаво плаћени. Осуђеници сами прописују правила, помоћу којих они међу собом одржавају ред.¹⁾ Овакво је стање било и у свима осталим државама. Из овога се јасно види, да су казни заводи били све друго само не заводи у служби Кривичног Права за сузбијање злочина.

II. Ово жалосно стање казних завода било је познато како судијама тако и државницима, па ипак је оно одржавано све до краја XVIII столећа. Узрок је овом жалосном стању лежао у томе, што су тадашње владајуће класе презриво гледале на народ, и сматрале су за бесмислицу бринути се за побољшање казних завода, у које су улазиле само ниже класе. Сем тога кад се узме у обзир и то, да је правосуђе, под утицајем тадашње судијске самовоље и геологије, било на врло ниском нивоу, онда је објашњиво, зашто се казним заводима тако мала пажња обраћала.

Потребно је било, дакле, отклонити све узроке, па тек онда очекивати даље развијање казних завода. Друштвени покрет, који су започели филозофи Доба Свитања, а наставила и довршила Француска Револуција, збрисао је све разлике међу друштвеним класама и све их учинио једваким пред законом. Тако исто се и научни покрет јавља у ово доба са

много јачом снагом. Чувени писци тога времена као: Гроције, Хобес, Томазије, Волтер, Бекарија, Монтескије и др. наставили су започети научни покрет у Италији и срећно су успели да одвоје Кривично Право од теологије, да га ставе на чвршћу основицу и да се са успехом боре противу ужасних и нечовечних казна. Ова два покрета су у главном отклонили узроке рђавом стању казних завода. Али је крајем XVIII столећа придошао и филантропски покрет, који је знатно допринео побољшању казних завода. Филантропи нису у злочинцу гледали само нарушиоца правног поретка и непријатеља друштва, као што је то све до тога времена чињено, већ су у њему гледали и несрећна човека, кога је сила околности и сама његова околина и друштво навело на пут злочина. Није дакле само кривица до злочинца, што је он учинио кривично дело, већ у многоме и до средине из које је изашао и прилика под којима је живео. Овакво сматрање, као што видимо, изменило је основицу Кривичног Права, па је према томе постављен и други циљ казне, различит од ранијег схватања, по коме се она сматрала као освета богова или људи. Филантропи траже, да казна буде таква, да може несрећног злочинца уздићи, да може на њега повољно утицати; њен циљ дакле треба да буде поправљање злочинца. Једновремено је почео и Џон Хуард (1726—1790) своја испитивања о стању казних завода у Инглеској и на копну; он је цео свој живот посветио побољшању казних завода, и доиста су његовим подстицањем извршене многе поправке тако, да се он сматрао оцем науке о казним заводима.

На овај начин започела је реформа казних завода у свих културних народа. Како је до тадашње жалосно стање било свуда исто, то су такође свуда и исти захтеви истицали. Тражило се нарочито избацавање нечовечних казни из казног система; тражило се истицање казне лишењем слободе над свима осталим врстама казне, а нарочито над телесном и смртном казном. Код казне лишењем слободе тражило се укидање заједничког издржавања исте, јер се на тај начин није могао да постигне циљ казне — поправљање кривца; тражило се нарочито, да казна лишењем слободе буде таква, да осуђеног морално уздигне и поправи и да га учини корисним чланом друштва.

Сви културни народи били су сложни у томе, да извршење казне лишењем слободе, којој је једини циљ био застрашење и која је издржавана у старим жалосним затворима, много више умножава злочин него што га сузбија. Тако исто су били сложни и у томе, да извршење казне мора бити тачно, унапред и потпуно уређено тако, да може повољно утицати на осуђеног. Али су се многи одмах разишли у мишљењима, чим је настало питање: на који начин да се уреди издржавање казне, и настала је оштра борба око система који је требао бити усвојен. Борило се противу сваког од тадашњих система казних завода, али је нарочито борба била управљена противу *пенитен-*

ванског и зубуричког система. Први је био потпуно усамљенички са принудним радом, а други је заменио систем усамљености системом ћутања, т. ј. било је раздвајање ноћу, а заједнички дневни рад са ћутањем, које се одржава највећом строгошћу. Ова борба око система задржала је развитак казних завода, и тек кад се она мало стишала, приступило се побољшању истих.

III. Како је злочин интернационална појава, јер код свих народа потиче из истих узрока, то се у борби противу њега свуда имају употребљавати готово иста средства. Сасвим је природно према томе, да се о казним заводима, као средству у борби противу злочина, говори и расправља код свих народа, и да сви они, који иду за усавршењем казних завода, теже и траже да узајамно мењају мисли, да заједнички расправљају та питања, не би ли могли доћи до што савршенијег система. Сама борба, која је почетком XIX столећа била распаљена, најбоље је доказивала да се поборници свих система треба да састану на заједнички договор.

Први такав међународни конгрес био је 1846 године. Неколико тадашњих најчувенијих криминолога, међу којима су били Дикпесио из Белгије, Морокристов из Француске, Сирингер из Холандије, Давид из Данске, Витворт Русел из Инглеске, Митермајер, Јулије, Велкер из Немачке, узели су иницијативу да позову из разних земаља све оне, који се интересују питањем казних завода као и питањем о превенцији²⁾. Овај се конгрес састао у Франкфурту на Мајни и Митермајер му је био председник. Одбацујући претераност и сувишне строгице пенитенцијанског система, конгрес се изјаснио за ћелијски систем под условом, да сваки осуђеник ради какав корисан посао, да сваког дана изилази на чист ваздух, да иде у школу и цркву, да прима посете надзораика завода, свештеника и лекара. Даље да код дуговремених казни постепено наступају олакшице; да се душевно и телесно слаби не држе у ћелијама, већ да заједнички издржавају казну, и да све казне буду краће. Конгрес се такође изјаснио за издвајање притвореника од осуђеника. У исто време је одлучено, да други конгрес буде идуће године у Брислу.

Бриселски конгрес, 1847 био је врло добро посећен и, како по броју тако и по личностима, које су на њему узели учешћа, показао је да је овај начин расправљања питања о казним заводима врло погодан тако, да су се чак и поједине владе биле заинтересовале. Конгрес се занимао малолетним осуђеницима, за које се тражили нарочито заводи у којима би се они имали поправљати и васпитавати. По издржаној казни поједина друштва за заштиту малолетника имала би појединим малолетницима да нађу места било у пољопривредној колонији било код приватних лица као слуге или шегрти. Утврђена су била и основна правила за зидање и уређење казних завода са ћелијама, и

¹⁾ Krohne, Lehrbuch der Gefängniskunde с. 24. и 22.

²⁾ Krohne, Lehrbuch der Gefängniskunde 196 и даље Bulletin du VII congrès pénitentiaire international.

за све ово као углед је имао да служи казнене завод у Пентонвиљу код Лондона, који је отворен 1842 и који је ублажио амерички систем усамљености тиме, што га је довео на систем појединости. За разлику од пенсилванског система, усамљенички је затвор у Пентонвиљу представљао само један део у извршењу казне, које је било *постуано - прогресивно*.

Трећи конгрес имао се држати 1848 у Швајцарској или Холандији, али политички догађаји, који су били захватили целу Европу, омели су састанак тога конгреса.

Тек десет година касније понова је продужен рад на конгресу у Франкфурту 1857, на коме се очито увидело, да се противу злочина не може борба водити само репресивно помоћу казне и њеног извршења, већ и превентивно отклањањем узрока са којих се злочини чине. С тога се овај конгрес и звао „добročиначки конгрес“ (*congrès de bienfaisance*). Революционарни покрет из 1848 године очито је показао владама у каквом се рђавом економском интелектуалном, моралном и верском стању налази народ, који се услед тога буни противу владајуће класе и који постаје опасан по тадашњу државу. То су у исто време били и узроци са којих се у велико вршила кривична дела, и као једно од врло важних средстава у борби противу злочина било је побољшање овог рђавог стања у коме се народ налазио.

Усамљенички затвори без икаквог ограничења добијали су све више и више присталица, али се ипак нигде није овај систем с планом и доследно извео. И поред многих опомена, да се не треба претеривати с усамљеничким затворима, већ да их треба примењивати с обзиром на прилике појединих држава и народа, ипак су се појединих државе надметале у грађењу казних завода са ћелијама, са засебним малим дворштима за шетњу, са употребом образа и са нарочитим седиштима са преградама у цркви и школи. Ова претераност изазвала је оправдану опозицију како код појединих влада, које су биле противне због превелике скупоће оваквих завода, тако код чувенијих криминалога, који су у ирском, или прогресивном систему, који се тада јављао као нов, гледали и јевтинији и практичнији систем, јер се код њега усамљенички затвор примењује само као почетни ступањ код дужих осуда лишењем слободе.

IV. Сва ова три конгреса одржана су по приватној иницијативи и нису носили никакав званичан карактер. Тек од 1871 конгреси су добили званичан карактер. Влада Северно-Америчких Сједињених Држава прва је пошла напред и одлучи 1. 71 да издајствује састанак новог међународног конгреса за казнене заводе. У задатак новом конгресу буде стављено: „да прикупи поуздана статистичка дата о затворима, да сабере податке и да упореди искуства, која су се имала, како с разним системима затвора у примени тако и с разним системима казног законодавства; да упореди снагу застрашавања разних облика казне и ме-

тода, које су усвојене за сузбијање и за спречавање злочина.“³⁾

Влада Северно-Америчких Сједињених Држава пошле у Европу као свог делегата Д-р Винеа (Wines), да лично позове не само владе европских држава, него и криминалисте, управнике казних завода као и чланове друштава за патронажу. Ово више практично становиште конгреса учинило је, да су владе обећале учествовати на конгресу изашицањем својих делегата. Ради припреме за конгрес буде сазвана конференција у Лондону 1872 и ту се реши, да први конгрес буде у Лондону.

На овом месту ћемо укратко изложити само: колико је ових званичних међународних конгреса било, где су држани, и која су питања на њима расправљана.

I. Конгрес у Лондону 1872 (од 25. јуна до 1. јула)

На овом конгресу узеле су учешћа двадесет земаља и четрдесет и две државе. Двадесет и осам питања је било спремно за конгрес, која су расправљена у разним секцијама и то: 1, о највећем броју осуђеника у једном затвору; 2, класификација као основица сваком систему; 3, законско уређење извршења казне; 4, телесна казна као дисциплинска казна; 5, настава за осуђенике; 6, школе за чуваре; 7, депортација; 8, јединство казне лишењем слободе; 9, просто лишење слободе за нарочите злочине; 10, замена казне лишењем слободе принудним радом; 11, доживотне казне; 12, привремени отпуст; 13, полицијски надзор; 14, поступање с онима који су у поврату; 15, ред у затвору; 16, надзор у затворима; 17, поступање с младим злочинцима; 18, међународна статистика о затворима; 19, заштита осуђеника који су издржали своју казну; 20, рехабилитација осуђеника који су издржали казну; 21, сузбијање доцнијег помагања или подржавања (прикривања); 22, да ли је свака телесна казна код свих система казних завода искључена? 23, најдуже трајање времене казне лишењем слободе; 24, о притвореницима; 25, о међународним уговорима за издавање криваца; 26, с системима за извршење казне; 27, о малим казним заводима; 28, о садејству жена у женским казним заводима.⁴⁾

Рад конгреса имао је више оријентирајући карактер, јер поједина питања нису могла бити исцрпно расправљена. С тога буде одлучено да се у извесним периодичним размацима времена ови конгреси понављају, али да поједина питања, која ће се на конгрес изнети, буду припремљена разним протходним мишљењима и рефератима. У томе циљу је конгрес изабрао једну комисију од деветнаест чланова. Многи од ових чланова поднесу оставке а неки се и не приме чланства тако, да их је свега остало осам; овако сведена комисија састане се 1874. у Бриселу под председништвом Д-р Винеа и одлучи да се предузме међународна статистика за казнене заводе. Даље нађе, да

је неопходно потребно, да би се могао постићи циљ, који је себи поставио лондонски конгрес, да ова међународна комисија добије званичан карактер, и комисија стави у дужност своме председнику, да умоли поједине владе, да пошљу своје делегате на идућу седницу комисије сазване у Брухсалу 1875.

Девет влада одазвале су се позиву и послале своје делегате, који су узели учешћа у дискусији онако исто као и остали чланови, које је изабрао лондонски конгрес. Алкист, шведски делегат, саопштио је међународној комисији позив своје владе да се други конгрес састане у Штокхолму 1878. Сем тога одлучено је да се међународној комисији да званичан карактер, да се тачно одреди њена природа и утврди њена надлежност. Двојици чланова стављено је у дужност, да израде пројект статута.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

Д-р Божа В. Марковић.

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(НАСТАВАК)

Много више од хохштаплера потребно је познавање локала лоповима, који врше опасне крађе. Интернационални представници овога злочинства претпостављају стога крађу новчаника из џепова, пошто су у овом случају независни од околине. Професионалне крадикесе су управо увек на путу. Они иду свуда тамо, где се надају да ће бити, поводом кога догађаја, много света, и ту налазе богато поље рада. Полицијске централе рачунају с овом околношћу, и непрестано измењују фотографије најопаснијих крадикеса. Приликом светске изложбе у Св. Лују послате су тамошњој полицијској власти из свију главних вароши читаве збирке слика. Највећи проценат интернационалних крадикеса даје Астро-Угарска. У једном истом размаку времена оперисало је у Берлину 5 шпанских, 7 талијанских, 18 енглеских и 41 аустро-угарских крадикеса. Други специјалитет џепова путника јесте *vol à l'américain*, који се састоји у промени двају сличних торбица, пакета или других завежљаја. Једна талијанска дружина, која је ради вршења ове крађе путовала, појављивала се у Хамбургу, Штрасбургу, Луксембургу, Лондону, Бриселу, Турину, Милану, Риму, Паризу, Буенос-Ајресу и Сантјагу де Чиле. Злочинац, који путује ради вршења опасних крађа, покушава да ту незгоду, што не познаје тачно места извршења крађа, тиме отилони, што своју делатност искључиво у таким просторијама развија, које имају извесне интернационалне сличности. Најопаснију класу ових злочинаца чине лопови, који путују ради обицања каса по банкама. Али најомиљеније поље рада интернационалном лопову јесу она места, у којима је велики саобраћај странаца,

³⁾ Bulletin du VII congrès pénitentiaire international № 2.

⁴⁾ Krohne., Lehrbuch der Gefängniskunde 199.

и која услед тога готово свуда у свету показују извесне једноликости. Путник треба већ на железничкој станици да рачуна с присуством крадикеса. У железничким возовима врше лопови често крађе, нарочито према путницима, који за време вожње заспе или задремају. У случају потребе железнички лопови употребљују и наркотична средства, да би своје жртве успавали, а по каткад не устручавају се ни од употребе насилних средстава. Један случај ове врсте био је пред судом у Дувсбургу 23. окт. м. У последње време дешавале су се често знатне покрађе на лађама, које саобраћају између Енглеске и Континента, за које се вели да их је извршавала једна лоповска дружина, која је, преоблачећи се у разна одела, са покрађеним лицима путовала. Разбојнички и лоповски напади управљени су како према особи путника, тако и према колама за пртљак, у која се лопови увлаче, да би их опљачкали. У Белгији су се пре две године наоружани разбојници попели у кола за пртљак једног брзог воза, и то на једном месту, на коме је воз морао полагано ићи, и опљачкали их. У јужним земљама и на Оријенту ова се кажњива дела чешће догађају, док су у Немачкој готово непозната. Ипак наш казни законик спомиње у §§ 243. тач. 4., 250. тач. 3. само ове ређе, помоћу употребе силе извршене деликте, док о мод. рним железничким лоповима нема помена.

Најраспрострањенији специјалитет лопова, који путује, јесте лопов по хотелима, чију делатност ванредно олакшава безбрижност већине хотелских посетилаца. Професионални лопов по хотелима принципијелно не врши крађе у хотелу, у коме станује, за време свога бављења у њему. Ту он само тачно студира локале, навике хотелског персонала и т. д., да би се доцније користио прибављеним знањем ради својих злочиначких смерова, када би оперисао у томе хотелу. Он улази у поједине собе или у улози хотелске послуге: као служитељ, фризер и томе слично, или као гост, који тражи у хотелу неког свог познанка. Нађе ли да у соби нема никога, он онда покупи у њој све предмете од вредности, при чему му често без икакве муке падне у руке врло богата пљачка. Најрафиниранији представници ове злочиначке категорије увлаче се ноћу, обучени у црно трико-одело, у хотелске собе, у којима гости спавају, и врше крађе. Провалазач овога трика је Рус Грегор Исаков, који се појављивао у готово свима културним земљама.

5. Интернационално организовани злочинци.

Најмодернији тип интернационалног криминалитета појављују се у интернационално организованом вршењу злочинастава. Под овим ваља разумети таку форму извршења, код које учинилац врши своја недозвољена дела на једном сталном месту пребивања, из којег разнапне мреже по свима земљама. Интернационални односи појављују се овде највидљивије. Општа опасност лежи овде не само у великој местној распрострањености, већ поглавито у различности места становања

учиниоцевог и његових жртава, услед чега је гоњење злочинца особито отежано. Ово пак долази с једне стране отуда, што постоје одступања материјалног права. Најчувенији познаваоци интернационалног казниног права још нису дошли до поузданих закључака о томе, које се место има узети за место извршења дела, меродавно за право, које се има применити, а у случају кад су учинилац дела и повређени одвојени простором. Опште познати школски пример за спорно питање јесте: које се казнино право има применити, кад неко са граничног места једне државе опали метак на неко лице у другој држави и повреди га или убије. Међу тим у пракси најновијега времена очекују решење много заплетенији кривични случајеви. У Берлину је пре извесног времена био ухапшен један Рус, настањен у Лондону, у моменту кад је хтео продати хартије од вредности, које су биле у Паризу украђене и њему у Лондону продате. Ја наводим овај пример само као илустрацију интернационалних заплетова, који данас услед једног јединог злочина постају, а преко ванредно тешких правних питања: који би се закон у овом случају имао применити и којег је места суд надлежан за пресуђење овога дела, прелазим, пошто не долазе непосредно у обим овога предавања. На сваки начин наилазимо при формално-правном посматрању тока истраживања кажњивих дела и посматрању могућности гоњења учинилаца на казнино-процесуалне и административно-техничке препреке, које ни најмање не изостају иза заплетености материјалног правног питања. Модерни представници хроничног криминалитета потпуно су разумели ове тешкоће, које казниноме правосудју стоје на путу, и они су се њима тако сјајно користовали, да је интернационално организовано вршење злочинастава могло постати напредна индустрија, ради чијег описа молим Вас да ми још за кратко време поклоните Вашу пажњу.

Највеће интересовање међу интернационално организованим злочинствима изазива политичко злочинство. Не може се порицати да постоје интернационално организоване политичке странке. Решење питања: које се тежње ових политичких странака имају сматрати као злочиначке, тако је нараздвојно везано са расправљањем политичких гледишта, да оно мора изостати из нашег чисто научног посматрања. Нека буде довољно констатовано, да је цео културни свет један читав низ анархистичких убиства у најмању руку сматрао за проста злочинства, и да су ова злочинства свуда изазвала живо осећање и потребу, да им се стане на пут интернационалном правном помоћу.

(свршиће се)

Др. Драг. А.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Злочин извршен у сну или сновном бунилу. — Познато је, да се утисци из спољашњег света донекле и у сну при-

мају и у души прерађују. По себи се разумје да не долазетак јасно у свест као на јави, а и прерада њихова у свести није тако одређена, тачна и правилна, као што је за време, док смо будни. С тога су и радње, које потичу од тих утисака, и њихове прераде у души махом бесвесне или полусвесне и не одговарају ономе, што би човек у таким приликама учинио, да је потпуно владао својом свешћу и вољом. Разумје се дакле, да за такве радње, ако би оне биле кривичне природе, учинилац махом не би одговарао.

Случајеви да човек у сну или сновном бунилу изврши које кривично дело, нису тако ретки. Изузимајући оне, који се учине у потпуно несвесном стању — као што би н. пр. био случај, ако би мајка у најдубљем сну случајно тежином свога тела притисла и удавила своје новорођенче украј себе — навешћемо неколико злочина, која су у т. з. сновном бунилу и са неком мером осећаја и свести извршена.

1. Два друга имају заједничку собу. Један је већ у дубоком сну, а други се враћа весео из друштва кући, и хита да легне. У хитњи не пали свећу, а у оном мраку преврне столицу украј постеље свога друга. Друг му баш у тај мах снева о лоповима, па осетив тресак и штропот од столице, која је пала, помисли да неко на њега пуца, дохвати свој револвер и опали неколико метака око себе. Једним од тих метака погоди свога пријатеља.

2. Неком Бернару Шидмајдцигу (Bernard Schmidmaizig) дође на сан нека авет — сва у бело обучена. — У страху од ње пробуди се; види своју жену у кошуљи; помисли у оном мраку и бунилу да је она та авет; дохвати секиру и убије је.

3. У једном осамљеном ловачком замку спремао се спахија да сутра дан зором лови, и наредио је својој послуги, да га што раније пробуди. Ноћ беше немирна, а пред зору баш бурна: дувала је страшна олујина и снажно је тресла вранима и прозорима — тако, да је то спахија чак и кроз дубок сан морао осетити. Чујући топот и лупу на вратима учини му се у сну, да зликовци обијају врата и да већ у собу продиру. У томе страху ђипи, дохвати своју ловачку пушку и опали према вратима на која је истог тренутка момак улазио, да га пробуди.

4. Неки млад човек имао је врло често страшне снове — нарочито при месечини. Једне ноћи снева и опет неке страхе и опасности, а у тај мах чује, где врата шкрипе. Тумачећи то као нартање оне опасности на њега, устане, дохвати двоцевку и убије — свога оца.

5. Један човек снева да се очајно с вуком бори. Већ да вуку подлегне, кад се сети, да има нож украј себе. Дохвати га, и сјури га до корица у прса — своје пријатељу, који је до њега лежао и мирно спавао.

6. Тајлор (Taylor) наводи овај чудновати случај те врсте. Нека скитница имала је штилет у штапу. Путујући једном, легне онако уморан украј пута, те у брзо и заспи. У том наиђе други неки путник, приђе му и дрмне га да га пробуди. Скитница се доиста и пробуди, али у оном

сањивом бунилу дохвати онај штитет из штапа и њим прободо оног човека.

Преваре при осигурању живота. Где год новац игра улогу, дешавају се и преваре. Према томе их мора бити и при осигурању живота. Гдекада су те преваре врло грубе и провидне, те се ласно дају ухватити, али их има и тако препредених, да могу послужити као примери у криминалистици. Ево неколико знатнијих случајева те врсте.

I. Убијство или самоубијство. Месеца октобра 1840. год. нађен је на друму који води Штетину, у којима врвцом удављен човек. Беше то неки познати трговац. По томе што се знало, да је у последње време материјално посрнуо, помишљало се у први мах на самоубијство вешањем. Али како беше лешина у необичном, положају с наопачке везаним рукама а парочито, како беше још и опљачкана: изгледало је поуздано, да је прва сумња неоправдана. Према томе власти, настав доволно поузданих знакова за насилну смрт туђом руком, поведу кривичну истрагу. Истрага је дуго вођена, али без икаква резултата, и само се толико утврдило, да је тај трговац свој живот осигурао на 40.000 марака — с тим, да се та сума у случају његове смрти има исплатити његовој породици. Смрт може бити и насилна — само не самоубијство.

Тако је ствар стајала — кад се у један мах суду пријави заступник Готанске Банке као друштва, где је тај трговац био осигуран — са доказима, да нађени покојник није туђом руком удављен, него да је извршио самоубијство; — да, дакле, према уговору његови наследници немају права на осигурану суму. Најглавији доказ беше једно писмо, које је несумњиво својеручно писао сâм осигураник. У том писму детаљно излаже, како се убија да његови наследници приме осигурану своту; описује, како ће то дело извршити; и најпоследње наређује, шта ће се с његовим мртвим телом учинити, како се не би дознало, да је доиста погинуо самоубијством, јер би онда друштво осигурану суму његовим наследници спорило. По том плану он се, дакле, (о један стуб) сâм обеси. један од његових саучесника га скине, руке му наопачке веже, и мртво тело тако намести и опљачка, да се морало помишљати на злочин од туђе руке.

II. Сâм себе сахранио. У некој већој француској вароши осигура год. 1864. неки трговац код једног осигуравајућег друштва у Паризу свој живот на суму од 100.000 франака. Не потраје дуго, а за тог се трговца сазна, да је материјално сасвим пропао, да га судови траже ради лажног банкротства, па најпоследње и то да је тога ради побегао у Енглеску.

Неколико месеци после тога (и то баш у оно време, кад је требало платити другу уплату за осигурање живота) јављају се заинтересовани оном друштву, где је тај трговац био осигуран, и извештавају га, да је тај трговац у Лондону напрасно умро од неке срчане болести. Смрт беше тако нагла и изненадна, да није могао ни у стан стићи, него је на улици издануо. У потврду свега тога

подносе, разуме се, и све потребне документе: — уверење лекара о последњој болести и узроку смрти осигураника; потврду од надлештва, које у Енглеској води рачуна о кретању становништва, дакле и о смртним случајевима (registrar); па најпоследње и уредан записник, који је вођен при самој сахрани.

Осигурана сума беше знатна, бегство осигураника сумњиво..., и друштво, пре него што би исплатило — учини потребне кораке, да се и сâмо увери о тачности и исправности тих података. Најпре је ишло трагом, куда је покојник — по својој исказу — по Француској пролазио и где се задржавао, па онда по квартовима у Лондону, која су му као стан означаван..., те се тим начином увери, да су готово сви ти наводи и податци лажни. У исти мах утврђено је, да су и све друге околности и саме исправе скроз лажне. Тако на пр. лекар, који је на уверењу о врсти болести и узроку смрти био потписан, није никако ни постојао, Гробар католичког гробља у Лондону, који је тобож тог трговца сахранио, и коме је послата његова фотографија, познао је по њој оно лице, које му је једнога дана само-самцито без икога другог у пратњи, предало мртвачки сандук на сахрану с исправама и под именом тога трговца.

Према томе било је сасвим јасно, да се у овом случају типало врло вешто изведене преваре. Банкротирани трговац није био ни умро, него је баш он сâм лично властима своју смрт пријавио; сâм уверење о својој смрти издавао; сâм себи спровод спремио; и најпоследње и лично свој мртвачки сандук гробару на сахрану предао. Све је то учинио у намери, да дође до потребних докумената, по којима би његова породица и његови саучесници у превари могли дићи осигурану суму. Сâм он био се већ спремио да за примљени новац лађу купи и натовари, па да где год у свет бане, где га неће познати и ухватити.

III. Другог убио, па подметнуо. 3. априла 1880. год. нађен је у једној шуми око Најсола (у Угарској) измрцварена и онакажена лешина средовечног човека, кога је по свој прилици на том месту неко убио. Судићи по хаљињама и забелешкама, које су при прегледу леша нађене, беше то трговац целепција — неки Г. из 3. Њега је у то доба на необјашњив начин нестало, па кад је тај леш нађен, све су прилике указивале на то, да је он то. А кад је још и жена његова лешину видела и у њој свога мужа познала, беше јасно, да је нађени леш доиста мртво тело трговца Г. из 3.

И власт би, може бити, на томе остала да изненада не искрену други један спор. Г. беше код два пештанска друштва за осигурање живота осигуран, — и то код једнога на 10.000 фор., а код другог на 5.000 фор. Осигурање је гласило на случај смрти, а наследник му беше жена. С тога и једно од тих осигуравајућих друштва поче живље трагати, не би ли што поузданије утврдило, је ли доиста баш она нађена лешина мртво тело њеног осигураника, целепције Г. из 3. У том циљу прибави фотографски снимак

оне лешине, и разашље га лицима, од којих је могло добити обавештења и у томе правцу. На основу упоређења друштвени лекари, који су у своје време Г. приликом осигурања прегледали, а сем тога и четири сродника, који су га добро познавали, одлучно су исказали, да у тој фотографији нису могли познати Г. Шта више, тврдили су, да између те слике и Г. не могу да пронађу ни најмање сличности. Услед тога почне друштво ту ствар још брижљивије проучавати и испитивати, те најпоследње дозна, да је Г., за кога се држало да је убијен, још жив, и да је негде скривен. Пријави то телеграфским путем властима, а власти почну трагати, нађу га и ставе у притвор. Даља истрага по том делу показала је ове необичне детаље. Г. је својом руком неког непознатог човека у шуми у околини Најсола убио; лешину му у своје хаљине преобукао; у џепове му писмена и белешке оставио, које на његово име гласе — у опште: све учинио, како би изгледало, да је то његова лешина. Са својом женом се опет био претходно договорио, да она лешину убијенога огласи за лешину свога мужа, па да онда без икакве сметње прими осигуране суме, и с њиме се састане, где их не познају.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Из канцеларије суда општине јабланичке украдено је 8 комада непопуњених сточних пасоша са ушкатицама, и то под серијом ССХХХ и бројевима 15592, 15593, 15594, 15595, 15596, 15597, 15598 и 15599. Начелник ср. бољевачкога скреће пажњу полиц. и општин. властима на ове пасоше с тим, ако би се појавили у саобраћају или би се ухватио крадљивац, да га известе позивајући се на Бр. 15376.

Код начелника среза бољевачког налази се у притвору Милош Љубинковић, циганин из Вукошића у округу подринском. Код њега је нађена једна кобила беле длаке, једна врана кобила са жигом «О» и једно доругасто ждребе, за које се сумња да су украдени. Скреће се пажња полиц. властима и приватнима, ако би што знали о овоме да доставе начелнику среза бољевачкога с позивом на Бр. 12164.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 12. и 13. септембра ове године непознати зликовци напали су на Цветка Шљивовца трг. из Шора, среза јадранскога. Зликовци су помоћу сврала пробušили зид на предсобљу Цветковом, повадили цигље и себи направили пролаз, па су онда њих двојица упали у предсобље, извршили преметачину сандука и из истих покради златно прстење Шљивовчево и још неке ствари.

Како касу нису могли да отворе и обију, они су одлучили да упадну у Цветкову собу, да га убију, кључеве му одузму и онда да га похарају.

Међутим, како Шљивовац још није спавао, он је осетио разбојнички покушај на собним вратима да унутра продру, скочио је, отворио пагло врата и испео прса у прса са оба зликовца. Први од зликоваца потеглао је једним великим чекићем, да Шљивовца удари по глави, али је Шљивовац руком одбио чекић, који га је само окрзао. Не губећи присебност, а и иначе веома снажан човек, Шљивовац је ухвативши руком за чекић, ударио на зликовце и тако рећи својим рукама изнео их из куће на дворште, где су се сва тројица загомилали. Све то и ларма чељуди учинило је те су зликовци одмах утекли, оставивши на лицу места свој разбојнички алат, а однесавши собом све покрадене адиђаре Шљивовчеве.

15. септембра ове године потера начелника среза рађевског ухватила је једно непознато лице, код кога је претресом нађен сав покрађени адиђар Цветка Шљивовца, а поред тога и разни калаузи и справе за разбијање. На испиту своме, то је лице казало да се зове **Светозар Чолић**, из Трбушца, и ово је признало да је извршилац разбојништва над Шљивовцем и да су му помагачи у томе делу били: Обрад Гајић и Јанко Вуковић, из Трбушнице, Анђелија Ерић, из Шора и Ранисав Николић из Белотића, слуга Шљивовчев.

Како је овај **Светозар Чолић**, један опасан и препреден зликовац, који већ скоро три године у Шапцу и округу подринском врши са својим организованим дружинама опасне крађе и разбојништва, пошто се сумња, да је он извршио убиство ноћног стражара у Шапцу у месецу фебруару 1903. год., пошто је био већ под судом шабачким за три опасне крађе, за која дела није осуђен, јер је из притвора утекао још 16. фебруара 1903. године од кад се стално налазио у бегству и непрестаном врешњу злочиних дела све до сад, док није ухва-

Начелство је изнашло, да је Чолић, извршилац проваљивања куће г. Мих. Самуровића трг. из Шапца, извршено у месецу фебруару ове године, у циљу похаре, а тако исто да је Чолић, главни кривац за тринаест опасних крађа извршених за време бегства Чолићевог, по којим су делима његови помагачи и јатаци осуђени.

тај начин дала могућност свакоме ко ма што зна о Чолићу да то достави иследној власти начелства округа подринског с позивом на Бр. 16776.

У Смедереву је 20. пр. месеца ово лице ухваћено у скитњи и без икаквих исправа. Оно

Како се је Чолић за време свога бегства прерушавао, бријао и пуштао браду у разним облицима, начелство га је сликало како је ислеђењем до сад утврђено, да се је он појављивао.

Чолић је стаса средњег, висок 1.74 с. м., сувољав, кошчаст, смеђ, кратких а доста пуних смеђих бркова, косе смеђе, обрва великих и готово састављених, чеља уска, великих очију унаоких у главу, са великим трепавицама, у опште снажног састава. Стар је 29—30 година.

је изјавило да се зове **Никола Поповић**, да је по занимању надничар и да је родом из Дебрица у Аустро-Угарској.

Извршеним претресом том приликом нађено је код њега 140 динара у разној српској и аустро-угарској монети, скривеним у разним кутовима одела.

У Смедереву је Никола кажњен за скитњу и 24. пр. месеца протеран у Аустро-Угарску, но већ 28. истог месеца ухваћен је у Топчидеру са 80 динара.

И овде је изјавио да је родом из Дебрица у Банату, где од фамилије има само једну тетку, по имену Тинку Бабештин, врачару. У Србију је, вели прешао пре 5 година и бавио се надничењем највише по смедеревском округу.

Управа града Београда има уверења да ово лице није из Аустро-Угарске, да је раније осуђивано за крађе, и да му право име није како је сад казано, већ да исто крије. Овоме иде у прилог и то, што при себи нема никаквих исправа, не говори ни у колико банањанским акцентом, и што је код њега нађена повећа сума по оделу скривеног новца, за који није могао показати откуда му је.

Ко би што знао о овоме лицу моли се да то достави Управи града Београда или уредништву «Полицијског Гласника».

ПОТЕРА

Манојло — **Манасије Костић**, пекарски момак, узео је 100 динара од свога газде Николе Илијевића, пекара из Ваљева, да преда извесном човеку, али то није учинио, већ је са новцем побегао. Он је стар 27 година, сувољав, повисок, црномањаст, малих бркова, у сељачком копрану и сивим панталонама, са шајкачом на глави. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га потраже у својим домањима и у случају проналаска да га упуте начелству округа ваљевског с позивом на Бр. 12146.

Светозар Чолић

ћен. — то је власт среза јадранског иследила његову кривицу за напад над Шљивовцем, па је та акта с Чолићем и осталим кривцима спровела и иследној власти начелства округа подринског, на његово тражење.

Није искључена могућност, да се Чолићева «делатност», бављење и кријење распростирало и ван округа подринског за време од 19. фебруара 1903. год. до 15. септембра тек. год., и за то се износи његова слика, како би се на